

עין משפט
נר מצוה

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

מסורת הש"ס

(א) גי' הערך ערך כלם
כלמי פ' סירי לפסוק
הפסלות.

הנהגות הגר"א

(א) גי' דליצני טו.
גי' ריל דכ"ג מהני
אף אם שחק בע"ה.
המנייה: (ב) שם בלחא.
גי' פ' סירי לטון הר"ק:
(ג) שם מרל חילת.
גי' ריל דכ"ג מהני
המנייה: (ד) שם בלחא.
גי' פ' סירי לטון הר"ק:
המנייה: (ה) שם בלחא.
גי' פ' סירי לטון הר"ק:
המנייה: (ו) שם בלחא.
גי' פ' סירי לטון הר"ק:
המנייה: (ז) שם בלחא.
גי' פ' סירי לטון הר"ק:
המנייה: (ח) שם בלחא.
גי' פ' סירי לטון הר"ק:
המנייה: (ט) שם בלחא.
גי' פ' סירי לטון הר"ק:
המנייה: (י) שם בלחא.

לעזי רש"י

פשוטיל (פשוטיליש).
המנייה: (א) שם בלחא.
פשוטיל (פשוטיליש).
המנייה: (ב) שם בלחא.
פשוטיל (פשוטיליש).
המנייה: (ג) שם בלחא.
פשוטיל (פשוטיליש).
המנייה: (ד) שם בלחא.
פשוטיל (פשוטיליש).
המנייה: (ה) שם בלחא.
פשוטיל (פשוטיליש).
המנייה: (ו) שם בלחא.
פשוטיל (פשוטיליש).
המנייה: (ז) שם בלחא.
פשוטיל (פשוטיליש).
המנייה: (ח) שם בלחא.
פשוטיל (פשוטיליש).
המנייה: (ט) שם בלחא.
פשוטיל (פשוטיליש).
המנייה: (י) שם בלחא.

ואזל הוא ויהי ברבעא. תימה להא דממע דבעל הבית שקיל פחות מן הארץ וכל דוכמי משמע שהארץ נטול פחות כדאמרין במי שאלו (גיטין דף ע"ד): כ"ע דלו תלת ושקלי ריבעא ואל דלי ארבעה ושקיל חילתא ולקמן ארץ אומר למחלה ירדתי ובעל הבית אומר לשלם הורדתי ומשמע שהארץ רגיל לטול פחות ולא יותר ו"ל דהא ארץ ארץ שהארץ נותן ורע אל כל דוכמי ארץ שבעל הבית נותן ורע או צרכנים ופירדסין שאין צריך ורע דאיהא אחרת דענדי הכי דאריסא יאי צורא ואיהא אחרת דענדי הכי דמרי ארעא יאי צורא דאמר לעיל בסוף אחריו נשך (דף ע"ד):

בוכרא ופפא. פ"ח חרין וכן חרין שכן רגילים לעשות סביבות השדה מחוץ לגדר כדאמרין בסוף פרק בית בור (כ"ג דף קח). ובערוך (ערך ארכנא) פ"ח כפירוס הקונטרס: **בלמא**. פירוס שמירה כמו פיו בלום (בטורות דף מ:). פירוס סגור וכן בלום עמלום בשעת מריבה שלבי כסוי הדם (חולין דף סט). אל אור בלום דסוף פרק המקבל (גיטין דף סו). וס' ד"ה בלום הוא בסמ"ך (ו) כמו עמלום בלום מעורב בפרק כלל גדול (שם דף עו): ואחרות בלוםין כד"ר (פרשה ט):

מנכה זו מחבירו. בין בחכירות בין בקבלות ארץ אומר כדאמר בגמרא וא"ע דתן לקמן (דף קה): המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב אם מכת מדינה היא מנכה לו מחכירותו ולא ארץ אלא בחכירות דבקבלות ארץ מנכה לו אלא נטול שליש או רביע כמו שהתנה דפירוס לקמן בקונטרס מ"מ הכא כפיסא מנכין לו כיון דא"ל בית השלחן דלא איבעי ליה למימר כיון דקא' בגווה מדאמר זו כדאמר בגמרא ש"מ שרואה לומר כל זמן שהתנה בית השלחן כמו שהיה עכשיו שיש זה מעין:

דבעל הבית וחזירא גופיה דאריסא דבעל הבית נטירותא יתירתא דאריסא ואמר רב יוסף (א) מרא וחילא ודוולא וזרנוקא דבעל הבית אריסא עבד בי יאורי: כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים: (ט) קנים מאי עבדתייהו אמרי דבי רבי ינאי קנים המוחלקין שבהן מעמידין את הגפנים: ושניהם מספקין את הקנים: למה לי מה מעם קאמר מה מעם שניהם חולקין בקנים משום דשניהם מספקין את הקנים: **מתני'** המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחן או בית האילן יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מן חכורו אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחן זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חכורו: **גמ'** הובי דמי אילימא ריבש נהרא רבה אמאי אינו מנכה לו מן חכורו (א) ינא ליה מכת מדינה היא אמר רב פפא יריבש נהרא וזוטא דאמר ליה איבעי

בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים: **גמ'** תנא מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור "ושניהם מעכבין זה על זה זה לקצור אינו רשאי לעקור האי אמר בעינא דתתבן לי ארעאי והאי אמר לא מצינא לעקור אינו רשאי לקצור האי אמר בעינא דתינקר ארעאי והאי אמר בעינא חיבנא ושניהם מעכבין זה על זה למה לי מה מעם קאמר מה מעם לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור משום דשניהם מעכבין זה על זה: לאחר אחריו יחרוש: פשיטא ילא צריכא באחרא דלא מנכשי ואזל איהו ונכיש מהו דתימא אמר ליה האי דנכישנא ארעתא דלא כריבנא לה קמ"ל (א) דאיבעי ליה לפרושי ליה: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר דמקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע משכירין מקום שאין נהגו להשכיר אין משכירין מקום שנהגו להשכיר משכירין פשיטא ילא צריכא דכ"ע יהיב בתילתא ואזל איהו ויהיבא בריבעא מהו דתימא דאמר ליה האי דבצרי לך אדעתא דלא יחיבנא לך באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: מקום שנהגו שלא להשכיר אין משכירין: פשיטא ילא צריכא דכ"ע מקבלי (א) בריבעא ואזל איהו וקיבלה בתילתא מהו דתימא א"ל האי דטפאי לך אדעתא דיהבת לי באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש: אמר רב יוסף בבבלי נהיגו דלא יחיב חיבנא לאריסא למאי נפקא מינה דא איכא איניש דיהיב עין יפה הוא ולא גמרין מיניה אמר רב יוסף יבוכרא ופפא וארכבתא וקני דחזירא

לשנות מן המנהג: האי אמר. בעל הקרקע אי אפשר שחוקר דבעינא דמיתבן ארעאי שישלכו זה מן הקשין ויהא לה לזל לזרעמה לשנה הבאה: והאי אמר. אם בעל הבית אמר עקור מני האי למימר ליה לא מצינא מיערס שהקצירה נוחה מן העקירה: דעיקר. שהתנה נקיה שאינה צריכה לזל: כשינא חיבנא. אי צריך תנן לזהמתי ואי אפשר שמשאר בקרקע: שניהם מעכבין זה על זה למה לי. כיון דתנן בתרתייהו אינו רשאי מכלל דומיין דניתא ליה למר דבחי ולמר דבחי דומיין איפסא: משום דשניהם מעכבין. כלומר מפני ששניהם יש להם טענה לכאן ולכאן:

ואזל איהו ונכיש. כעוד שהתבואה מחבירה ותלם ממנה עשבים רעים אלא שלאחר מכאן חזרו וגדלו בהן קצת מהן: דלא כריבנא ליה. שלא אחריו עוד אחרים שהטעם במקום חרישה שלאחר הקצירה היא למנוע עשבים רעים: שנהגו להשכיר אילנות. עם שדה לכן שטול הארץ חלקו בפירות האילן א"ע שאלו טורח כשם שאין צריך לעבודה: משכירין. כלומר מסתמא הן מושכרין יבשי כפילתא. נותנין קרקעות לאריסין ע"מ שטול הן חלק שליש וארץ שני חלקים: ואזל איהו ויהיב כריבעא. שלא יטול הוא אלא רביע והארץ שלשה חלקים: דבצרי לך. שאני נטול פחות משאר בעלי חכמים: מקבלי כריבעא. ע"מ ליתן לבעל הקרקע רביע בתבואה: בוכרא ופפא וארכבתא וקני דחזירא דבעל הבית. סביבות השדה עושין חרין ונותנין העפר על המיזר להגביה סביבותיו ולאחר זמן כשיגש חזר הוא ומוסף עליו עפר שנית וכן שלשים. ראשון קרי בוכרא והשני טפחא לשון ריבוי דמטפי לה והשלישי קרי ארכבתא: קני דחזירא. קנים שנועצים בדרך לארוג בו קוים או נסרים סביבות השדה: דבעל הבית. עליו יאיהא זאת לעשות: חזירא גופיה. הקוים שאורגין בו סביב הקנים דאריסא: עיקר בלמא. עיקר שמירה שאי אפשר בלא היא: נעירוסא יתירתא דאריסא. עליו להוציא שאינו עושה אלא להקל מעליו שלא יטעך לערוח כלל בשמירתה: מרא. פשוטיל בלע"ז:

וזכילא. (ט) פאל"א: ודוולא. דלי להשקות שדה: וזרנוקא. נוד למלחות במקום שנהגין לזלות כדאמרין ב"י יאורי. עליו לעשות חריץ משפת הנהר עד סוף השדה חריץ המים מן הנהר שופכין בחריץין ומליכין עד סוף השדה והיא שומה מאליה: מוחלקין. שטעלה קליפתן מחשוף הלגן שעליהן: שניהם מספקין למה לי. פשיטא כיון דתנא דלשניהם הן מוחלקין בהן ממילא שמעינן דשניהם מספקין את הקנים: למה לי בית השלחן וקרקע יבשה דלא דייח במי הגשמים וממעין שבה משקה אותה: או בים האילן. ובשכיל האילן ההוא חכירה על הארץ שנטול חלק בפירות בלא טורח: מן חכורו. אם קיבלה ממנו בחכירות כן וכן כורין לשנה דמעיקרא לא גלי דעמיה דמשום מעיין או אילן טפי לה בחכירות: חכור לי בים השלחן. חכור לי בים השלחן טפי לה וחקרה ממנו: **גמ'** נהרא רבה. שהכל משקין ממנו: נימא ליה מכת מדינה היא. ומתן לקמן בפירוקן (דף קה): המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב אם מכת מדינה היא מנכה לו מחכירותו נהרא וזוטא דאמר ליה איבעי

דבעל הבית וחזירא גופיה דאריסא דבעל הבית נטירותא יתירתא דאריסא ואמר רב יוסף (א) מרא וחילא ודוולא וזרנוקא דבעל הבית אריסא עבד בי יאורי: כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים: (ט) קנים מאי עבדתייהו אמרי דבי רבי ינאי קנים המוחלקין שבהן מעמידין את הגפנים: ושניהם מספקין את הקנים: למה לי מה מעם קאמר מה מעם שניהם חולקין בקנים משום דשניהם מספקין את הקנים: **מתני'** המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחן או בית האילן יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מן חכורו אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחן זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חכורו: **גמ'** הובי דמי אילימא ריבש נהרא רבה אמאי אינו מנכה לו מן חכורו (א) ינא ליה מכת מדינה היא אמר רב פפא יריבש נהרא וזוטא דאמר ליה איבעי

וזכילא. (ט) פאל"א: ודוולא. דלי להשקות שדה: וזרנוקא. נוד למלחות במקום שנהגין לזלות כדאמרין ב"י יאורי. עליו לעשות חריץ משפת הנהר עד סוף השדה חריץ המים מן הנהר שופכין בחריץין ומליכין עד סוף השדה והיא שומה מאליה: מוחלקין. שטעלה קליפתן מחשוף הלגן שעליהן: שניהם מספקין למה לי. פשיטא כיון דתנא דלשניהם הן מוחלקין בהן ממילא שמעינן דשניהם מספקין את הקנים: למה לי בית השלחן וקרקע יבשה דלא דייח במי הגשמים וממעין שבה משקה אותה: או בים האילן. ובשכיל האילן ההוא חכירה על הארץ שנטול חלק בפירות בלא טורח: מן חכורו. אם קיבלה ממנו בחכירות כן וכן כורין לשנה דמעיקרא לא גלי דעמיה דמשום מעיין או אילן טפי לה בחכירות: חכור לי בים השלחן. חכור לי בים השלחן טפי לה וחקרה ממנו: **גמ'** נהרא רבה. שהכל משקין ממנו: נימא ליה מכת מדינה היא. ומתן לקמן בפירוקן (דף קה): המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב אם מכת מדינה היא מנכה לו מחכירותו נהרא וזוטא דאמר ליה איבעי

מנכה

